

Stefan Moysa

"Der Gott Jesu Christi", Walter Kasper, Mainz 1982 : [recenzja]

Collectanea Theologica 54/2, 187-188

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się z zagadnieniem metodologii historii Kościoła. Autor dochodzi do wniosku, że rozwój Kościoła zależy w znacznym stopniu od rozwoju kultury, a nie odwrotnie, jak dotąd sądzono. Wydaje się jednak, że wniosek taki jest zbyt jednostronny, a przede wszystkim pomija fakt, że Kościół — zwłaszcza przez swą historię — należy również do kultury.

W III części (s. 141—230) autor podaje przegląd współczesnych teorii nauk historycznych, szczegółowo przedstawiając przede wszystkim pojęcie historycznej wypowiedzi, granicy interpretacji źródeł. W ostatniej części, (s. 231—238), która najbardziej ukazuje dysproporcję podziału tej pracy, autor przedstawia wnioski i próby własnych rozwiązań zagadnień, które dotąd bardzo krytycznie i wnikliwie analizował.

W zakończeniu pracy stwierdza zatem autor, że można zauważyć we współczesnej nauce jakby wygasanie potrzeby wypracowania teoretycznych podstaw nauk historycznych w ogóle, a historii Kościoła w szczególności. Uwalnianie się od takich dążeń ocenia raczej pozytywnie uznając rezygnację z normatywnego znaczenia takich poszukiwań teoretycznych za rozwiązanie szczęśliwe dla samej historii Kościoła, a więc dla uprawiania historii, dla pragmatyki. O znaczeniu danej nauki jego zdaniem decyduje fakt jej istnienia i pożytek, jaki niesie jej uprawianie. Zwykle podstawy teoretyczne danej nauki wypracowuje się później. Autor podziela ten pragmatyczny punkt widzenia i dostrzega znaczenie uprawiania historii Kościoła w tym, co nazywa *Kommunikationsgemeinschaft Kirche*, czyli Kościół jako wspólnota kontaktów, wymiany informacji. Tak pojęty Kościół jest przedmiotem badań zarówno teologów jak i historyków. Wiele zależy od ujęcia tego, czym jest Kościół. Praca Seeliger'a ukazała, że między metodologią historii Kościoła oraz pragmatyką istnieje jeszcze wielka rozbieżność. Historia Kościoła natrafiać będzie zawsze na tematy związane z tajemnicą, tym bardziej jeśli do takiego ujęcia historii ludzkości zmierza również historia w ogóle. Nie ma więc aż tak daleko idącej sprzeczności między historią Kościoła a historią „świecką”, ściśle ujmując między teologią a postulatami metodologii nauk historycznych, jak sądzi autor. Nawet „świeckie” potraktowanie historii Kościoła jako części historii powszechnej doprowadza do obszarów, które, jak w każdej nauce humanistycznej, trudno ująć w ściśle prawa metodologii. Wydaje się, że taki wniosek zgodny jest również z tym wnioskiem, który wyprowadza autor, a mianowicie z pragmatycznym ujęciem nauki historii Kościoła.

ks. Wincenty Myszor, Warszawa

Walter KASPER, *Der Gott Jesu Christi*, Mainz 1982, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 408 (*Das Glaubensbekenntnis der Kirche* 1).

Coraz większe staje się zapotrzebowanie na syntetyczne opracowania centralnych tematów teologicznych, do jakich należy przede wszystkim nauka o Bogu. Autor, który jest kontynuatorem tradycji szkoły tybińskiej, stara się odpowiedzieć temu zapotrzebowaniu i naukę o Bogu przedstawia w książce całościowo; nie rozróżnia między aspektem filozoficznym a teologicznym tej nauki oraz nie dzieli swojego dzieła na traktat o Bogu jedynym i o Bogu w Trójcy Świętej. Wszystko tworzy u niego syntetyczną jedność tak, jak wyrasta ona z dziejów objawienia i dziejów myśli ludzkiej.

Kasper zaczyna od szerokiej analizy pytania o Boga i wykazuje, że pytanie to stoi dziś pod znakiem ateizmu. Ten kierunek myśli ludzkiej rozwinął się w XIX wieku w imię autonomii człowieka i świata, a wywodzi się głównie od dwóch filozofów: Nietzschego i Marksa. Od tego czasu stracił już wiele ze swojej pierwotnej pewności, gdyż okazało się, że głoszona przez niego „śmierć Boga” doprowadza do „śmierci człowieka”. Bóg okazał się koniecznym gwarantem autonomii i wolności człowieka. Jed-

nakże — zdaniem autora — mglisty teizm nie może dać zadowalającej odpowiedzi na postawione przez ateizm pytanie. Odpowiedzi takiej może udzielić jedynie teologia Boga jedyne w Trójcy osób. W związku z pytaniem o Boga porusza autor problem teologii naturalnej i analizuje tradycyjne dowody na istnienie Boga. Przyznając im należną wartość, zasadnicze źródło poznania Boga widzi w wierze jako w opcji, która nakazuje oddanie się tajemnicy wraz z zezwoleniem, by kształtowała ona życie ludzkie.

W dalszym ciągu myślowym autor przechodzi do rozważania posłania Jezusa Chrystusa o Bogu, które jest posłaniem o Ojcu, Synu i Duchu Świętym. Obraz Boga jako Ojca przedstawiają zarówno Stary, jak i Nowy Testament. Znajdujemy tam również zadatki dla określenia bytu Bożego (por. Ks. Wj 3,14), a przede wszystkim podstawy dla określenia Boga jako osoby. Wypowiedzi o Synu tworzą chrystologię Nowego Testamentu, która stoi pod znakiem zbawczego działania Boga. Nowej aktualności nabiera też teologia Ducha Świętego, gdyż jest ona związana z doświadczeniem Boga, czego się dziś szczególnie intensywnie poszukuje. Wiele uwagi poświęca autor przy tej okazji rozważaniom nad sprawą *Filioque* jako nad jednym z punktów spornych między teologią Wschodu i Zachodu.

Trzecią część swoich rozważań poświęca Kasper tajemnicy Trójcy Świętej. Dane Nowego Testamentu afirmują zarówno ścisły monoteizm jak i troistość osób w Bogu. Sprecyzowanie tej tajemnicy nastąpiło jednak w ciągu historii, przy czym zasadniczym krokiem w tym kierunku był sobór w Nicei w roku 325. Sporo uwagi poświęca Kasper też współczesnym dyskusjom nad teologią Trójcy Świętej, a przede wszystkim twierdzeniu, które postawił Rahner, że Trójca Święta „immanentna” jest identyczna z Trójcą „ekonomiczną”. Innymi słowami: zbawcze działanie Boga jest identyczne z Jego istotą. Autor kończy swoje rozważania dociekaniem na temat znaczenia tajemnicy Trójcy Świętej w życiu chrześcijańskim, które powinno być trynitarne. Powraca też do punktu wyjścia; wobec radykalnego zakwestionowania wiary chrześcijańskiej przez współczesny ateizm konieczne jest świadectwo o Bogu żywym, który się udziela przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym.

Książka jest bez wątpienia jedną z najlepszych współczesnych syntez dotyczących teologii Boga. Umiejętnie łączy wymagania tradycji i współczesności, zrozumiałość języka z teologiczną głębią, podejście biblijne z analizą opartą na filozofii współczesnej. Będzie na pewno odpowiadać aktualnie zgłaszanym zapotrzebowaniom nie tylko ze strony teologów, ale też duszpasterzy i ludzi świeckich.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Karl RAHNER, *Praxis des Glaubens. Geistliches Lesebuch*, wyd. Karl Lehmann i Albert Raffelt, Zürich-Köln-Freiburg-Basel-Wien 1982, Benziger Verlag, Verlag Herder, s. 479.

Przed kilku laty został wydany wybór pewnych wyjątków z zasadniczych teologicznych dzieł Rahnera, który miał dać obraz jego twórczości i ułatwić dotarcie do wszystkich pism niemieckiego teologa¹. Recenzowana książka pochodzi od tych samych wydawców i została utrzymana w tej samej konwencji, przy czym wybór został dokonany spośród dzieł i artykułów dotyczących przede wszystkim praktyki życia chrześcijańskiego. Ten typ twórczości stanowi dużą i ważną część dorobku Rahnera. Wyraził on kiedyś

¹ *Rechenschaft des Glaubens. Karl Rahner-Lesebuch*, wyd. Karl Lehmann i Albert Raffelt, Zürich-Köln-Freiburg-Basel-Wien 1979, Benziger Verlag, Verlag Herder, por. *Collectanea Theologica* 50(1950) z. 1, 196—197.